

NEIL GAIMAN

Koralina

ILUSTRÁCIE CHRIS RIDDELL

Koralina

NEIL GAIMAN

Koralina

slovar

Copyright © Neil Gaiman 2002

Illustrations © Chris Riddell 2012

Translation © Kristína Smolková 2024

Slovak edition © Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o., Bratislava 2024

ISBN 978-80-556-6543-6

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto knihy sa nesmie reprodukovať ani šíriť v nijakej forme ani nijakými prostriedkami, či už elektronickými, alebo mechanickými, vo forme fotokópií či nahrávok, respektíve prostredníctvom súčasného alebo budúceho informačného systému a podobne bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.

Túto knihu som začal písať pre Holly.

Dokončil som ju pre Maddy.

*Rozprávky sú viac než pravdivé: nie preto,
lebo nám tvrdia, že draky existujú, ale preto,
lebo nám tvrdia, že draky sa dajú poraziť.*

G. K. Chesterton

PREDHOVOR

Do bytu v Littlemeade v sussexskom mestečku Nutley na juhu Anglicka sme sa nasťahovali v roku 1987. Za dávnych čias šlo o panské sídlo postavené pre lekára samotného anglického kráľa, ako mi povedal starý muž, ktorý dom kedysi vlastnil (až kým ho nepredal dvojici miestnych staviteľov). Vtedy bol vskutku veľkolepý, no neskôr ho premenili na byty.

Byt číslo 4, v ktorom sme bývali, sa dal označiť za príjemné, hoci trochu čudné miesto. Nad nami žila grécka rodina. Pod nami zase poloslepá drobná stará pani, ktorá mi telefonovala zakaždým, keď sa

moje deti pohli, aby mi oznámila, že si nie je istá, čo sa deje o poschodie vyššie, ale nazdáva sa, že počuje celé stádo slonov. Nikdy som s určitosťou nevedel, koľko bytov sa v dome nachádza ani koľko z nich je obývaných.

Po celej dĺžke nášho bytu sa tiahla chodba, o nič menšia než izby. Na jej konci viseli šatníkové dvere ako zrkadlo.

Keď som začal písať knihu pre svoju päťročnú dcéru Holly, dej som zasadil do tohto domu. Pripadalo mi to jednoduché. Mohol som sa tak vyhnúť vysvetľovaniu, kde sa čo nachádza. Niekoľko vecí som, samozrejme, zmenil, napríklad som vymenil Hollinu izbu s obývačkou.

Následne som zo salóna domu, kde som vyrastal, vzal zatvorené dubové dvere, za ktorými sa ukrývala stena z tehál a tušenie miesta.

Bol to veľký starý dom a tesne predtým, ako sme sa doň presťahovali, ho rozdelili na dve časti. Dostali sme izby pre služobníctvo a salón („iba pre vzácných hostí“) obložený dubovým drevom a s dverami, ktoré pôvodne slúžili ako vstup pre rodinu, lenže vtedy

už nikam nevedli. Keď ste ich otvorili, našli ste iba stenu z tehál.

Zobral som tú miestnosť a tie dvere, ako aj obývaciu izbu z domu svojej starej mamy („iba pre vzácných hostí, nie pre rodinu“, s olejomaľbami zátiší s ovocím na stenách) a vložil som ich do rozpracovanej knihy.

Volala sa *Koralína*. Naľukal som meno Karolína, no nesprávne. Keď som sa zadíval na slovo „Koralína“, uvedomil som si, že to meno niekomu patrí. Chcel som vedieť, čo sa jej stalo.

Holly mala rada desivé príbehy o čarodejnicách a odvážnych dievčatkách. Práve také mi rozprávala. Preto musel byť príbeh pre ňu strašidelný.

Napísal som začiatok, ktorý som neskôr vymazal. Znel takto:

Toto je príbeh Koralíny, ktorá bola na svoj vek malá a ocitla sa vo vážnom nebezpečenstve. Kým sa všetko skončilo, Koralína zistila, čo sa nachádza za zrkadlami, len o vlások unikla zákernej ruke a čelila svojej druhej matke. Svojich skutočných rodičov zachránila pred údelom horším než smrť a uspela navzdory nesmiernej nepriazni osudu.

Toto je príbeh Koralíny, ktorá stratila svojich rodičov, opäť ich našla a (viac-menej) vyviazla s (viac-menej) zdravou kožou.

Po tom, ako sme sa presťahovali do Ameriky, som v písaní Hollinej knihy nepokračoval. (Písal som ju vo svojom voľnom čase. Zrazu akoby som však žiadny „voľný“ čas nemal.)

O šesť rokov som sa k nej vrátil a nadviazal som uprostred vety, pri ktorej som v auguste roku 1992 prestal.

Bola to táto:

*„Ahoj,“ pozdravila ho. „Ako si sa dostal dnu?“
Nič nehovoril. Vstala z posteľe...*

Znova som sa pustil do písania, pretože som si uvedomil, že ak to neurobím, nestihnem knihu dokončiť, skôr než na ňu bude moja najmladšia dcéra Maddy pristará. Začal som ju písať pre Holly. Dokončil som ju pre Maddy.

Žili sme uprostred Ameriky v starom gotickom dome s vežičkou a verandou vinúcou sa okolo budovy, na ktorú sa vychádzalo po schodoch. Pred viac ako sto rokmi ho postavil imigrant z Nemecka – kartograf (to

je človek, ktorý vyhotovuje mapy) a umelec. Jeho syn Henry údajne ako prvý namontoval motor na čln, alebo na bicykel, a bol vraj „najvýznamnejšou tvorivou osobnosťou v dejinách pretekárskych automobilov“.

Hoci som sa *Koralíne* opäť venoval, stále mi chýbal čas, a tak som zvykol za večer napísať v posteli päťdesiat slov predtým, než som zaspal. Vyrazil som na plavbu s cieľom vyzbierať peniaze pre prvý dodatok Ústavy USA (to je ten o slobode slova) v súvislosti s komiksmi a usadený na palube som napísal ďalšiu časť príbehu. Dokončil som ho v lese v chatke pri jazere.

Dave McKean, umelec a priateľ, nafotil Littlemead a potom sa s fotografiami pohral, aby vytvoril dom na zadnej strane obálky pôvodnej americkej edície.

Keď robil Henry Selick z *Koralíny* film s fázovou animáciou, pozval ma do štúdia. Nachádzalo sa v ňom veľa kulís, všetky za čiernym závesom. Henry mi hrdo ukázal dom, v ktorom bývala filmová Koralína. Prestahovala sa odniekiaľ z Anglicka do Oregonu a jej nový domov sa volal Ružový palác.

„To je môj dom,“ povedal som Henrymu.

A naozaj bol. Ružový palác Henryho Selicka vyzeral ako môj súčasný dom, mal vežičku aj verandu a tak. Nikto z nás netuší, ako presne sa to stalo. No v súvislosti s knihou, ktorú som začal písať pre jednu dcéru v jednom dome a dopísal pre druhú v druhom, to pôsobilo zvláštne náležite.

Táto kniha vyšla v roku 2002 a ľuďom sa páčila. Vyhrala ocenenia. No čo je dôležitejšie, našli sa čitatelia, na ktorých zapôsobila.

Chcel som pre svoje dcéry napísať príbeh, ktorý by im prezradil niečo, čo by som ako malý chlapec bol rád vedel: byť odvážny neznamená, že sa človek nebojí. Byť odvážny znamená, že sa človek bojí, vážne, strašne sa bojí, a napriek tomu sa zachová správne.

Teraz po desiatich rokoch som začal stretávať ženy, ktoré mi hovoria, že im *Koralína* pomohla zvládnuť ťažké životné obdobia. Že keď sa báli, spomenuli si na Koralínu a podarilo sa im zachovať správne.

A práve pre toto, viac než pre čokoľvek iné, to celé malo zmysel.

Chris Riddell vytvoril do tejto edície pri príležitosti desiateho výročia vydania knihy nové ilustrácie.

Keď som uvidel, čo nakreslil na obálku, ohromilo ma a potešilo, ako dokázal spojiť oba domy – ten, v ktorom bývam teraz, s tým, v ktorom som býval vtedy.

Neil Gaiman

Koralína, ktorá stála vo dverách,
vrhala na koberec dlhý skreslený tieň...

1. KAPITOLA

Koralína tie dvere našla krátko po tom, ako sa do domu nasťahovali.

Šlo o prastarý dom – pod strechou bolo podkrovie, pod zemou pivnica a v zarastenej záhrade sa týčili obrovské staré stromy.

Koralínina rodina ho nevlastnila celý, na to bol príliš veľký. Patrila im iba časť z neho.

Žili v ňom aj ďalší ľudia.

Byt na prízemí pod Koralíniným obývali slečna Pinková a slečna Presvedčivá. Obe boli staré a okrúhle a bývalo tam s nimi i niekoľko starnúcich teriérov

škótskeho pôvodu so škótskymi menami ako Hamish, Andrew či Jock. Slečna Pinková a slečna Presvedčivá boli kedysi dávno herečky. Slečna Pinková to Koralíne prezradila pri prvom stretnutí.

„Vieš, Karolína,“ vysvetľovala a poplietla pri tom Koralínino meno, „svojho času sme so slečnou Presvedčivou boli obe slávne herečky. Stáli sme na doskách, ktoré znamenajú svet, zlatko. Och, nekým Hamisha tým biskupským chlebíčkom, bude ho celú noc bolieť bruško.“

„Som Koralína. Nie Karolína. Koralína,“ opravila ju Koralína.

Byt pod strechou nad Koralíniným obýval bláznivý starý muž s veľkými fúzami. Koralíne tvrdil, že cvičí myšací cirkus. Nikomu nedovolil pozrieť sa naň.

„Jedného dňa, Karolína, keď budú všetky myši pripravené, celý svet pochopí, aký úžasný je môj myšací cirkus. Chceš vedieť, prečo ho nemôžeš vidieť teraz. To chceš vedieť?“

„Nie,“ namietla ticho, „chcem, aby ste ma nevolali Karolína. Som Koralína.“

„Myšací cirkus nemôžeš vidieť preto,“ pokračoval muž z horného poschodia, „lebo myši ešte nie sú pripravené a neskončili s nacvičovaním. Okrem toho, odmietajú hrať pesničky, ktoré som im napísal. Všetky moje pesničky pre ne znejú *umpapa umpapa*. Lenže biele myši hrajú iba *tidli-fidli*, takto. Rozmýšľam, že ich skúsím kŕmiť rôznymi druhmi syra.“

Koralína neverila, že myšací cirkus naozaj existuje. Pomyslela si, že si starec zrejme vymýšľa.

Deň po tom, ako sa presťahovali, sa pustila do prieskumu.

Skúmala záhradu. Bola veľká. Celkom vzadu postavili starý tenisový kurt, ale nikto z domu tenis nehrával. Obklopoval ho deravý plot a sieť sa z veľkej časti rozpadla. Nachádzali sa tam staré záhony zakrpatených ružových kríkov posiatych mušacími vajíčkami; skalka s holými kameňmi; čarodejný kruh z mäkkých hnedých nejedlých húb, ktoré ste nesmeli ani omylom rozšliapnuť, inak odporne smrdeli.

Bola tam aj studňa. Hneď v prvý deň, keď sa Koralínina rodina prisťahovala, si slečny Pinková a Presvedčivá dali záležať, aby Koralíne vysvetlili, aká je nebezpečná, a upozornili ju, nech sa od nej určite drží ďalej. Koralína sa teda rozhodla preskúmať ju, aby sa od nej mohla držať ďalej poriadne.

Na tretí deň ju objavila na zarastenej lúke vedľa tenisového kurtu za hlúčikom stromov – tvoril ju nízky kruh z tehál, ktorý sa vo vysokej tráve takmer strácal. Ktosi ju zakryl drevenými doskami, aby do nej nik nespadol. V jednej doske bola malá dierka po hrči v dreve a Koralína do nej celé popoludnie hádzala kamienky a žalude. Potom čakala a počítala, až kým nezačula *žbink*, keď hlboko pod zemou dopadli do vody.

Pri skúmaní sa zároveň obzerala po zvieratách. Vypátrala ježka, hadiu kožu (ibaže bez hada) i kameň, čo vyzeral celkom ako žaba, a ropuchu, čo vyzerala celkom ako kameň.

Natrafila tiež na povýšeneckú čiernu mačku, ktorá ju pozorovala usadená na múriku či pahýli stromu,

no keď k nej Koralína podišla, aby sa spolu zahrali, vytratila sa.

Takto strávila v novom dome prvé dva týždne – skúmaním záhrady a pozemkov.

Matka od nej vyžadovala, aby sa vracala domov na večeru a na obed, a keďže bolo toho roku veľmi chladné leto, Koralína musela dbať na to, aby sa vždy teplo obliekla. Von však napriek tomu chodila a deň za dňom vyrážala na prieskum, až kým raz nepršalo a ona nemusela ostať vnútri.

„Čo mám robiť?“ pýtala sa.

„Čítaj si knihu,“ odvetila mama. „Pozri si video. Hraj sa s hračkami. Choď otravovať slečnu Pinkovú alebo Presvedčivú, alebo toho bláznivého starca z horného poschodia.“

„Nie,“ nesúhlasilo dievčatko. „Nič z toho sa mi nechce. Chcem ísť na prieskum.“

„V podstate mi je jedno, čo robíš,“ vyhlásila matka, „pokiaľ po tom nezostane neporiadok.“

Koralína podišla k oknu a sledovala, ako prší. Nebol to ten druh dažďa, do ktorého môžete vyjsť, ale